

Wie weet

Van Jannah Loontjens verscheen eveneens

Spectroscoop (gedichten), De Beuk, 2001

Varianten van nu (gedichten), Bert Bakker, 2002

Het ongelooflijke krimpen (gedichten), Prometheus, 2006

Veel geluk (roman), Prometheus, 2007

Hoe laat eigenlijk (roman), Prometheus, 2011

Dat ben jij toch (gedichten), Ambo, 2013

Mijn leven is mooier dan literatuur

(filosofie/essays), Ambo, 2013

Misschien wel niet (roman), Ambo|Anthos, 2014

Roaring Nineties (filosofie/essays), Ambo|Anthos, 2016

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Jannah Loontjens

Wie weet

Ambo|Anthos
Amsterdam

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Een deel van dit boek werd geschreven tijdens een schrijversresidentie in Brussel georganiseerd door Passa Porta.

ISBN 978 90 263 3234 0

© 2018 Jannah Loontjens

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Foto auteur © Martin Dijkstra

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Of je verzinkt in onverschilligheid of de aarde wordt opnieuw bevolkt; ik ben niet gezonken. Nu mijn hart voortgaat met kloppen moet het ook kloppen voor iets of voor iemand. Nu ik niet meer doof ben, hoor ik opnieuw dat ik geroepen word. Wie weet? Misschien ben ik eenmaal wel weer gelukkig. Wie weet?

Simone de Beauvoir, *De mandarijnen*

MOHAMMED

‘Dat was de avond dat Liv is verwekt. Op die berg in Toscane.’ Paul kijkt naar zijn gasten.

Manon schuift met haar vork een stuk zalm over haar bord. Haar andere hand heeft ze onder de tafel op mijn been gelegd. Ze knijpt even en laat dan weer los.

‘Op die berg was het net iets koeler, nou ja buiten dan, want in de slaapkamer... Ja, ja, de hartstocht vlamde!’ Hij richt zijn metaalgrijze blik op Manon, zoekend naar bevestiging. Hij heeft iets van een pauw. Trots, maar schichtig nerveus, een nek die gelijkmatig in het hoofd overgaat, maniakale blik in de ogen. Wat een sukkel.

‘Pap!’ roept Liv.

Ze schaamt zich. En ze heeft gelijk. Wat hebben wij te maken met het moment van haar verwekking?

Manon knijpt weer in mijn dijbeen, alsof ze me in morsecode iets probeert duidelijk te maken. Een geheime boodschap, iets intiems, alleen voor mij bestemd. Ik bekijk haar hand. Haar slanke hand op mijn been. Mijn dijbeen dat mijn spijkerbroek goed vult. Spieren. Komt door al het fietsen.

‘Ik herinner me vooral jouw woede. Toen je dacht dat je

auto beschadigd was,' merkt Manon op. Ze spreekt traag, alsof ze nog nadenkt over wat ze zich herinnert, afgemeten en koel.

'O, die auto. Wat een fantastisch ding was dat! Een Maserati Quattroporte Ottocilindri.'

Kijk hem toch trots zijn op zijn fake Italiaans. Zelfs als je een spiegel voor zijn tronie plantte, zou hij zichzelf niet zien. Hij zou een schilderij zien, een staatsieportret, zichzelf als een groot generaal, met epauletten en al.

'De voorloper van de Evoluzione. Hij haalt het niet bij de Ferrari natuurlijk, maar voor een vakantie was-ie fantastisch! We reden, nee, we gleeeden door de Italiaanse heuvels, naar dat bergdorpje, waar, ja, ik weet het zeker...'

Ze knijpt weer in mijn been. Om me gerust te stellen, om me te laten weten dat ook zij Paul een malloot vindt. Ze is nerveus. Maar wat kan ik doen? Het is al heel wat dat ik hier zit, als vreemd partikel in deze verknipte familie. Er is niets wat deze mensen bijeenhoudt. Kijk, hoe puissant rijk Paul is, dit grachtenpand. Man, man, je kunt veel over mijn afkomst zeggen, maar dit zou in mijn familie niet gebeuren. Alles hier glanst, heeft een merknaam en is spiksplinternieuw. Maar ondertussen leeft zijn broer in een klein appartement en kan hij de huur amper betalen. En verwacht niet dat hij de moeder van zijn kind iets zal gunnen. Ik zie mijn vader zijn hoofd al schudden, man, man, wat zou hij dit afkeuren. Zelfs dat ik hier zit zou hij afkeuren. Zoon, zou hij zeggen, zorg dat jij gastheer bent, dat je de touwtjes in handen hebt. Je gaat niet op bezoek bij de ex van je vrouw. Ik hoor het hem zeggen. Ik weet precies hoe mijn pa dacht. Zijn wijze van redeneren heeft hem overleefd, ja, mijn vader zit ín mij,

alive and kicking. Maar Paul is jarig, ik kan moeilijk zeggen: ik kook voor jou, voor je verjaardag. Dat gaat te ver. En Manon alleen laten gaan is ook geen optie. Nee, hier kon ik niet onderuit.

‘Pap, kap nou effe...’

‘Ja, ik heb het over jou, prinses! Dat is toch fantastisch om te weten dat jij op zo’n magische plek bent verwekt?’

‘Pfff, doe even serieus normaal.’ Ze leunt achterover, balanceert op de achterpoten van de stoel. ‘In elk geval gaat het even niet over *Charlie Hebdo*.’

‘Kijk, dat is mijn dochter, zij begrijpt me. We hebben het even niet over terroristen. Het is wel mijn verjaardag, mensen.’

‘Wanneer ga je eigenlijk op kamp?’ vraagt Philip.

‘Aan het eind van het schooljaar...’ Livs gezicht klaart op. ‘Maffie... jij denkt gewoon dat we in de winter op kamp gaan?’

‘Maar weet je al waarheen?’

‘Naar de Veluwe, of zo, weet ik veel...’

‘Ah, de Veluwe is mooi. Ikzelf ging naar de duinen, ook een interessant gebied, al had ik niet echt een leuk kamp.’

Manons lach schiet de hoogte in. Haar net iets te luide, plotselinge lach. Mensen schrikken er soms van, maar ik houd van haar lach.

‘O ja, dat is waar ook. Jij had toch zo’n huiveringwekkende ervaring in de duinen?’ vraagt ze, haar stem hoog, duidelijk opgelucht dat de aandacht is afgeleid van de coïtus waar Liv uit is voortgekomen.

‘Ja, vertel over je schoolkamp.’ Paul grijnst.

‘Dat is geen verhaal voor nu. Ik wil Livs voorpret niet bederven.’

Hoe kan het dat die twee broers zijn? Zo opgeblazen en vol van zichzelf als Paul is, zo verlegen lijkt zijn broer. Ook een vreemde gast, dat wel, verdiept zich in het bewustzijn van planten. Oké, wie weet hebben ze wel bewustzijn. Wat weten wij eigenlijk? Maar voor de hand ligt het niet.

‘Mijn broertje is getraumatiseerd,’ zegt Paul. ‘Zijn leraar was vogelaar, hij dwong de klas om vijf uur in de ochtend op te staan.’ Hij kijkt met een gemene blik naar Philip.

‘Moet dat?’

‘Het geeft niet, ik kan er echt wel tegen.’ Liv buigt zich richting Philip. Hij slaat een arm om haar heen.

‘Die leraar sloop muisstil de slaapzaal binnen en joeg de jongens de stuipen op het lijf,’ gaat Paul meesmuilend verder.

‘Ja, dat is waar. Ik werd wakker van de angstige sfeer in de slaapzaal. Onze meester was bezeten van vogels. Hij fluisterde heel indringend: *Als we geluk hebben, en heel, heel stil zijn, kunnen we het baardmannetje betrappen...* Eng was het. Ik dacht dat een baardmannetje een of ander monstertje was, ik dacht, onze meester begint een spel, een griezelspel. Wankel van slaap gingen we achter hem aan de duinen in, ieder een verrekijker op de borst. Op zoek naar het baardmannetje...’

‘Maar geen enkele vogel! Ha! Horrorkonijnen!’

‘Pap!’ roept Liv. ‘Je onderbreekt hem gewoon!’

‘Ha, ja, horrorkonijnen,’ zegt Paul nog een keer.

Bestek tikt tegen borden. Iemand smakt. Bertrand mischien. Justus lacht even, waarop Paul hem grijnzend aankijkt, op zoek naar bevestiging. Philip schudt zijn hoofd. Hij heeft iets wanhopigs. Justus probeert zijn lach in te houden,

proestgeluiden ontsnappen hem. Het moedigt Paul aan, een theatrale schaterlach schalt over de tafel. Philip schudt nog altijd zijn hoofd. Het is een gesprek in gebaren. Maar ook dit gesprek hangt van misverstanden aan elkaar.

Manon knijpt weer in mijn been.

‘Hórrorkonijnen? Waar heb je het serieus over, pap?’

‘Nou, ja, het was wel zo...’ pakt Philip het verhaal op. ‘Ik keek door mijn verrekijker en zag een konijn met twee zwellingen als ogen. Bloed aan het neusje.’

Livs gezicht drukt een mengeling van walging en verbijstering uit.

‘Myxomatose. Een konijnenziekte. We zagen het ene na het andere zieke konijn. Ze zaten daar verminkt, hevig ademend... Met pijn zaten ze hun lot af te wachten. Twee van mijn klasgenoten wilden ze uit hun lijden helpen, ze lieten stenen op die arme konijnen vallen.’

‘Iiiiih!’ gilt Liv. Ze wappert met haar handen.

‘Voor altijd getraumatiseerd die jongen,’ zegt Paul, een voldane grijns. ‘Gaat Philip een keer op schoolreis, gebeurt dit. Echt iets voor hem!’ Hij schatert.

‘Weet je wat ik zag toen ik laatst in de duinen was?’ vraagt Manon.

Ik weet al wat ze gaat vertellen.

‘Ik bedoel, gewoon een paar maanden geleden. Ik was in Wassenaar voor die conferentie, dus ik besloot na afloop een wandeling in de duinen te maken. Ik zat daar dus op de rand van een duinpan toen er ineens een drone vlak langs me vloog.’

‘Een drone?’ Philip en Justus in koor.

‘Ja, echt, een drone. Ik zat daar ineens in Star Wars, echt

waar. Die drone was ongeveer zo groot als een boemerang, maar dan met een lijfje, hij maakte een zoemend geluid en vloog pijlsnel door de lucht. Een meter of twee boven mijn hoofd. Ik schrok me het leplazarus.'

'Jezus.' Philip lijkt oprecht geschokt. 'Zag je iemand die hem bestuurde?'

Ze schudt haar hoofd. 'Hij vloog in zo'n kaarsrechte lijn en zo ongelooflijk snel, ik bedoel, ik zag hem echt in no time in het niets verdwijnen. Het lijkt me stug dat iemand dat ding van dichtbij bestuurde. Er was helemaal niemand daar.'

'Spionage. De Russen...' Justus grijnst.

'Alle duinrust was voor mij verkloot.'

De avond dat Manon onthutst thuiskwam en over die drone vertelde, moest ik erom lachen. Ze kan zo snel in paniek raken. Maar nu ik erover nadenk, zou ik het ook niet chill vinden als er out of the blue een drone vlak boven me zou opduiken. Ik dacht toen alleen hoe opgelucht ik was dat ik niet meer voor dat securitybedrijf werk dat drones inzet. Dan check ik liever hackers. Ja, als Manon mij iets vertelt, vertedert het me, wat het ook is, vooral als ze onrustig is. Zenuwachtig of aangedaan. Haar onrust ontroert me. Misschien juist wel omdat ik haar angsten en zenuwen herken. Alleen zou ik ze niet uitspreken. Never. Nooit. Maar ik begrijp haar. Soms heb ik gewoon het gevoel dat er niemand is die ik beter begrijp dan Manon, eerlijk waar. Het enige wat ik nooit heb gesnapt is hoe ze ooit iets in die vent heeft kunnen zien. Hoe ze het gevoel heeft kunnen hebben dat ze het leven met hem zou willen delen. Dit blijft voor altijd een riddle. Hoe kan dat? Een week, zelfs een dag met deze man doorbrengen lijkt me al ondraaglijk.

Ik voel haar hand op mijn been, haar slanke hand. Haar scherpe profiel, haar rechte neus met gladde vleugeltjes, aristocratisch gewoon, haar jukbeenderen, alles aan haar heeft het air van het hogere, van het geestelijke of adellijke, iets uit een andere tijd, toen de aristocratie nog echt iets was. Of zie alleen ik dat zo? Ik weet dat het schijn is, haar moeder kwam uit een arbeidersgezin, verdoofde zich met slaappillen en haar vader pleegde zelfmoord omdat hij hoofdpijn had. Absurd verhaal. Wie pleegt er nou zelfmoord om een beetje hoofdpijn? Zij is mafkezen gewend, daarom hield ze het uit met Paul. Daarom is ze bevriend met Justus, to be honest.

‘Ja, mam, ik ken dat verhaal,’ zegt Liv. ‘Maar dat van die konijnen is serieus echt zielig.’

‘Dat was het ook. Ik huilde.’

‘Echt? En je vrienden?’

‘Vrienden... Ik weet niet of mijn klasgenoten vrienden waren. Vrienden. Hm, nee. En ik weet niet of ik vrienden had en ik weet niet of de anderen huilden. Ik verstopte me, ik wilde alleen zijn. Ik wilde rouwen. Om die konijnen, snap je... Maar ik schaamde me om mijn tranen.’

‘Je bent echt de allerliefste oom, Philip.’

Goed, als je Liv ziet, heeft het zin gehad. Dat valt niet te ontkennen. Wat een kind. Een levenskracht waarvan je je niet kunt voorstellen dat die er niet geweest zou zijn. Een zweem van onzekerheid, maar pure eerlijkheid. Voor Liv moest Manon met Paul paren. That’s it. Meer kan en wil ik me er niet bij voorstellen. Op die manier heeft het iets religieus, een grotere macht, een hoger doel dat hen samen heeft gebracht. Om Liv geboren te laten worden. Alleen zo kan ik het begrijpen.

‘Maar sommige jongens kicken erop. De gedachte een konijn om zeep te helpen, dat was tof, vonden ze. Dezelfde jongens die padden opbliezen...’

‘Ik heb nooit begrepen waarom het ene kind al huilt als je een appel schilt, uit medelijden voor die arme, arme appel,’ zegt Manon. ‘En andere kinderen zonder enig gevoel een kat aan zijn staart rondslingeren.’

‘Opvoeding,’ mompelt Bertrand.

‘Ik betwijfel het,’ zeg ik, ‘vooral als ik mijn nichtje Sharida zie. Die kan medelijden voelen voor een stuk vlees uit de supermarkt. Als je haar een filet aanwijst en je zegt dat het kip is, weigert ze het op te eten. Ik zweer het je! Als je erin snijdt of er met een vork in prikt, gaat ze huilen. Maar haar broertje lacht haar vierkant uit.’

‘Zo was ik ook, toch mam?’

‘Ha! Wegkwijnende konijnen in plaats van schaars geklede meisjes in een duinpan,’ grinnikt Paul.

‘Ja, duinen... Duinen zijn vrouwen,’ zegt Justus. Hij heeft niet veel gezegd deze avond, maar als hij iets zegt, lijken het plotselinge invallen, opmerkingen die weinig met de rest van het gesprek te maken hebben.

‘Duinen als ronde billen, gewelfde heupen, romige borsten...’ gaat hij verder.

‘Ja, ja, ja. Duinen en bergen. Mannen zien er steevast tieten en billen in. Maar goed, Proust zag in een kerktoren een flinke penis.’

Manon... Ze maakt me altijd aan het lachen. Als we niet zo stijf op deze ongemakkelijke designstoelen hadden gezeten, aan die opzichtig glanzende tafel waarin ik mezelf weerspiegeld zie zodra ik me over mijn bord buig – wat een

belachelijk ding, een tafel voor ijdele mensen, een oppervlak van vijfenhalve vierkante meter dat de kamer met zijn grootte verdubbelt, pochte Paul, het oppervlak verdiept en weerspiegelt als een donker meer... – als ik hier niet zo opgeprikt had gezeten, had ik me naar haar toe gebogen om haar te kussen.

‘Trouwens,’ zegt Justus, hij richt zich tot Manon. ‘Ik moet je nog iets vertellen. Ken je Clifton Loswijk?’

‘Natuurlijk, hij is een van mijn beste studenten.’

‘Precies. Ik had hem in mijn college over modernisme. Brilljante jongen. Nou, bij mij op aikidoles zit een man die vermoedt dat hij familie van hem is.’

Manon trekt haar linker wenkbrauw op. Zoals ze dat altijd doet.

‘Familie?’

‘Ja, nou ja, Clifton blijkt geadopteerd te zijn. Die man bij mij op aikido dus ook en hij is op een gegeven moment naar zijn biologische ouders op zoek gegaan. Hij wist dat zijn moeder uit Suriname kwam, maar zij bleek in Nederland te zijn overleden. In Suriname heeft hij een oom gevonden die...’

‘Hoe wist hij dat jij Clifton kent?’

‘Dat wist hij niet. Hij vertelde me dat verhaal, waar hij nogal door geobsedeerd is en hij noemde de naam Clifton. Ik vroeg Clifton hoe? Clifton Loswijk, zei hij. Nou ja, het is een lang verhaal, ik vertel je het een andere keer uitgebreid. Het is niet zo dat hij Cliftons broer is of zo, maar misschien... Het is een ingewikkeld verhaal, maar serieus, een fascinerende geschiedenis.’

‘Die zalm!’ bralt Paul. ‘Jullie moeten toegeven dat dit de beste zalm is die jullie ooit geproefd hebben. Gisteren uit het

water gehengeld, verser krijg je niet.'

'Om de hoek bij de Nieuwmarkt?' vraagt Philip.

'Ja, bij de Chinees. Waar anders? De enige plek waar je echt verse vis krijgt.'

'Het is zalig,' beaamt Bertrand. 'Vind je niet?'

Justus knikt instemmend. 'Ja, zalig.'

'Ja dat is het zeker! Magnifique... Hmmm.' Paul steekt zijn laatste stuk zalm in zijn mond en sluit even zijn ogen.

Bertrand heft het glas en knikt hem toe. Bertrand is een sympathieke man, duidelijk alcoholist, maar nog helder van geest. Hij kent de praatjes van zijn zoon. Manon vertelde eens dat Bertrand haar na de geboorte van Liv had toevertrouwd dat zijn zoon een despoot kon zijn, maar dat hij vanbinnen diep onzeker was. Het zou niet gemakkelijk zijn om met hem samen te leven. *Wees een subtiele anarchist, was zijn advies. Hecht geen waarde aan zijn getier en doe gewoon wat jij wilt.* Manon had in Bertrand een bondgenoot gevonden. Dit vertelde ze. En al is dat alleen maar meer bewijs voor de gekte van deze familie, in Bertrand kan ik geen kwaad zien. Een goedzak die in zeven, nee minstens acht, of tien, sloten tegelijk loopt.

'Ja, het werd vis. Ik kan natuurlijk geen varken serveren als Mohammed meekomt.'

'Dat is sympathiek van je.' Ik knik hem toe.

'Houd toch op met die onzin, Paul,' sist Manon.

'Wat voor onzin, lieve Manon?' Zijn irissen flakkeren, er knipt een lampje aan in de grijze mist van zijn ogen.

'Ik heb geen zin in dit gesprek. Al zijn het maar stompzinige grapjes, ze zijn belachelijk stigmatiserend.'

'Whatever,' zeg ik. 'Er zijn ergere dingen op de wereld.'

‘Hoezo? Mohammed eet toch geen varken?’

Hij doet gewoon alsof ik er niet ben. Ongelooflijk, wat een zak.

‘Hou toch op, je weet best dat Mo niet religieus is en dat hij gewoon varkensvlees eet.’

‘Ik ben degene die geen varkensvlees eet,’ zegt Philip. ‘Eigenlijk ook geen vis.’

Ik weet dat ik niet zou moeten lachen, maar ik lach, dit lijkt gewoon slapstick, zo stupide.

‘O ja? Nou, sorry dan, ik denk, met een naam als Mohammed, dan eet je geen varken.’

‘Zulke gedachten heten zeg maar vooroordelen, pap,’ zegt Liv. ‘Echt serieus, dat zeg je toch gewoon niet.’

‘Precies,’ valt Manon haar bij. ‘En ik bedoel niet alleen dit. Ook jouw geleuter over de domme allochtonen in mijn buurt. Omdat toevallig een fietser overstak zonder voorrang.’

‘Vooroordelen? Hallo, hallo, rustig... Ik probeer hier juist rekening te houden met alle aanwezigen.’

‘Dat waardeer ik,’ zeg ik. Al vanaf de eerste kennismaking heb ik me voorgenomen om stevast vriendelijk te reageren, alsof ik die gast volkomen serieus neem.

‘Niet op lettennnnn!’ zingt Liv. ‘Papa plaagt, dat kan hij nu eenmaal het aller-, allerbeste.’ Ze kijkt amper van haar telefoon op.

‘Ik weet het, Liv, het is vermakelijk theater,’ zeg ik.

‘Trouwens, ik had nog een verjaardagsspeech voor je voorbereid.’ Ze richt zich alweer tot haar vader.

‘Plagen, plagen... Gisteren is er een aanslag door moslims gepleegd en ik probeer hier nog rekening te houden met een

moslim. Dat is geen plagen, dat is gastvrijheid.'

'Je gaat te ver!' Manon schuift haar stoel naar achteren.

'Manon, er is een aanslag gepleegd op collega's van jou. Intellectuelen! Schrijvers! Doet jou dat niets?'

'Natuurlijk doet dat mij iets. Wat heeft Mo daarmee te maken?'

'Nou eh, hij deelt een bepaalde religieuze achtergrond.'

Er ontsnapt mij een proestend gegrom.

'Kijk, hij kan er tenminste nog om lachen,' zegt Paul triomfantelijk.

Manon hapt naar adem. Ik sla een arm om haar heen. 'Gun het hem niet, schat,' fluister ik. Ik kus haar zacht in haar nek, net onder haar oor.

'Ja, ga maar zitten vrijen in mijn huis, op mijn verjaardag.'

'Maar je vergist je, vriend,' zeg ik. 'Ik word meer gehaat dan jij. Ik ben een afvallige, een murtad, terwijl jij maar een gewone kafir bent.'

'Wat? O, nou, maar even serieus, jullie gaan toch wel naar de protestmars morgen?'

'Misschien.' Manon kijkt kwaad voor zich uit.

'Manon heeft gelijk, eigenlijk valt er weinig te lachen,' zeg ik. 'De daders zijn nog voortvluchtig, er kunnen nog slachtoffers vallen.'

'Ik las net dat ze ergens bij Reims zijn gelokaliseerd,' zegt Philip. 'Twee broers. In de dertig. Frans-Algerijnse afkomst.'

'Die zullen zich echt niet meer laten zien,' zegt Paul. 'Die zijn weg.'

'Nou, ze zijn volgens mij niet bang om te sterven, niet als ze in martelaarschap geloven.'

'Zullen we het alsjeblieft over iets anders hebben?' vraagt

Liv. Ze kijkt geconcentreerd naar haar telefoon, haar duimen verraden dat ze een spel speelt.

‘Ben ik met je eens,’ zegt Philip. ‘Wat ik net dus wilde zeggen, ik ben degene die liever geen dieren eet. In ieder geval niet als ze ogen hebben.’

‘Geen ogen? Wat blijft er dan nog over, mijn zoon?’ Bertrand kijkt ongerust om zich heen. ‘Je bent al graatmager.’

‘Mosselen, oesters?’ zegt Philip.

‘Nom de dieu, nu is het genoeg met die telefoon!’ roept Paul. ‘Je kent de regels hier.’

Liv schuift haar stoel van tafel en loopt over de lange brede planken en het Perzische tapijt naar de bank, waar ze zich achterover in de kussens laat vallen. Het zijn grote glanzende kussens, kussens die je aan een paleis doen denken, kussens die je in de etalage in de P.C. Hoofdstraat ziet. Het zijn kussens die er zacht uit móeten zien, kussens die een statement maken: *kijk, wij zijn zacht glanzende kussens*. De glazen salontafel, de rode vaas die erop staat, de kunst aan de muren, er is hier eigenlijk niets dat ik mooi vind. Hoewel we hier in een zeventiende-eeuws pand zitten, verraadt de inrichting geen enkel gevoel voor traditie of smaak. Hoe kan het dat zo’n zelfingenomen, opschepperige gast als Paul zo fucking veel geld verdient? Dat kan ik eigenlijk gewoon niet uitstaan. Als je rijk bent, leef je in een andere wereld. Je leeft in deze wereld en toch ook niet in deze wereld. Ik weet nog dat ik dit voor het eerst ontdekte. Toen ik als tiener in de zomervakantie naar Marrakesh vloog om daar als toeristengids te werken. Ik zag plekken die ik nooit eerder had gezien. Niet alleen de tombes en paleizen, maar ook dure restaurants die achter hoge muren van smalle straatjes

schuilgingen. Je liep door een smerig steegje in de medina – straatverkopers boden hun waar aan, mannen nat van het zweet en zwart van het vuil maakten van oud metaal nieuwe meubels, een werkplaats waar een man schaakstukken zat te slijpen, met zijn voet hield hij het stuk hout vast dat hij met twee handen bewerkte, in de avond was het er duister en onheilspellend, je moest goed weten bij welke deur je moest aankloppen, een grauwe deur die opging in de muur, maar zodra je erdoor naar binnen ging, was alles anders. De vloeren glansden, aan de muren hingen replica's van beroemde schilderijen, Van Gogh, Chagall, er was een binnentuin met palmbomen, geel uitgelicht, zinderend zwevend als in een fata morgana. Met de trap bereikte je een terras waar turquoise een zwembad dreef, nam je nog een trap kwam je op een volgend terras waar honderden kaarsjes waren aangestoken, langs de muren banken met dikke matrassen, westerse, blanke mensen hingen er lui en slurpten van dure cocktails... Zelfs de luchtkwaliteit leek hier anders, het was er koeler, frisser, aangenamer. Dit was een wereld die negenennegentig procent van de inwoners van Marrakesh niet kende, en toch was ze deel van de stad, er waren zelfs vele plekken als deze. Maar ze bestonden alleen voor de uitverkorenen. Man, wat was ik onder de indruk. En toch vertelde ik er nooit over, ik schaamde me tegenover mijn familie die deze kant van hun eigen stad niet kende en waarschijnlijk nooit zou leren kennen.

‘De nieuwe god: de iPhone, dames en heren. Er wordt sterker op telefoonpiepjes gereageerd dan op ouders...’

‘Moet jij zeggen,’ snauwt Liv. ‘Jij zit gewoon de hele dag op je mobiel.’